

valkhofnieuws

22e jaargang 2006 nr. 4

Uitgave Valkhofvereniging

sinds 1978

Colofon Valkhofnieuws

- Valkhofnieuws:** Verschijnt 4 x per jaar en is een uitgave van de Valkhofvereniging.
ISSN-nr.: 1382-3760
- Redactieadres:** Valkhofnieuws
Postbus 1390
6501 BJ NIJMEGEN
- Redactieleden:** P. Hoos
A. Janssen
M. Vollebregt (hfd.red)
- Artikelen:** Aanleveren –indien mogelijk- op diskette (Word)
De redactie kan artikelen inkorten of niet plaatsen

Valkhofvereniging

- Lidmaatschap:** Postbus 1390 6501 BJ NIJMEGEN
- Contributies:** f 30,- per kalenderjaar
Postbank 44.38.363 t.n.v.
Valkhofvereniging Nijmegen
- Valkhofkapel:** Conservator: drs E.F.M. Boshouwers
Groenewoudseweg 49
6524 TP NIJMEGEN
Tel.: 024 – 3232587

NIETS UIT DEZE UITGAVE MAG WORDEN VERMENIGVULDIGD EN/OF OPENBAAR GEMAAKT
WORDEN D.M.V. DRUK, FOTOKOPIE, MICROFILM OF OP WELKE WIJZE DAN OOK, ZONDER
VOORAFGAANDE TOESTEMMING VAN DE REDACTIE VAN VALKHOFNIEUWS

VOORWOORD BIJ VALKHOFNIEUWS 2000-4

Door Maurice Vollebregt

Het is inmiddels zover: onze vereniging heeft haar eigen Internet-pagina! Lees alles over deze pagina elders in dit nummer of -nog beter- bezoek ons op www.valkhof.nl. Hoewel er voor ons een modern medium is bijgekomen, betekent dit natuurlijk niet dat het vertrouwde 'papieren' Valkhofnieuws verdwijnt. Integendeel! De redactie blijft continu werken aan verbetering van ons blad en het samenstellen van interessante en leesbare artikelen.

Ook in dit nummer treft u weer gevarieerde onderwerpen aan. Zo kunt u in een artikel van conservator Boshouwers lezen hoe wij onlangs het verenigingsarchief, inclusief boekenvoorraad, succesvol hebben verhuisd. Het archief was tot voor kort gehuisvest in de voormalige kazerne op het Limosterrein, en is nu ondergebracht in een royale ruimte aan de Aubadestraat.

De afgelopen maanden speelden er nog meer zaken op en rond het Valkhof, zo is in hetzelfde artikel te lezen. Zo werd helaas een aantal van onze informatiepanelen in het Valkhofpark, bedoeld als een verwijzing naar de burchtgeschiedenis, op brutale wijze vernield. Gelukkig zijn de panelen niet onherstelbaar beschadigd, maar de schade bedraagt toch al gauw enkele honderden gulden.

In onze buurlanden is historiserende nieuwbouw al jarenlang een geaccepteerd fenomeen. In Nederland was dat tot voor kort een taboe-onderwerp! Een architect die teruggreep op het verleden werd al gauw als geschiedvervalser afgedaan. Daar is recentelijk verandering in gekomen. Traditionele architectuur 'mag' weer, en leidt vaak tot verrassende resultaten. Een positieve ontwikkeling, zo vindt het bestuur van de Valkhofvereniging. Bouwwerken in deze stijl stralen herkenning en harmonie uit, en dat is juist waar de hedendaagse mens naar zoekt. Lees er meer over in het achtergrondartikel elders in dit blad.

Degenen onder u die regelmatig het Nijmeegse stadscentrum bezoeken, is het waarschijnlijk al opgevallen dat aan de rand van het Kelfkensbos, vlakbij het bruggetje over de Voerweg, een opvallend gebouwtje verrijst. De meningen over deze nieuwe kiosk, die zo dicht tegen het Valkhofpark aanligt, zijn nogal verdeeld. Reden genoeg voor de redactie om er een artikeltje aan te wijden.

Nog steeds geeft de redactie van Valkhofnieuws u de kans om GRATIS in bezit te komen van het boek van Weve. Het enige dat u hoeft te doen, is het aanbrengen van twee nieuwe leden, als onderdeel van onze ledenwerfactie.

Een aanmeldingsformulier (dat natuurlijk gekopieerd kan worden) is weer bijgesloten. Redactie en bestuur rekenen op uw inzet!

NOTULEN LEDENVERGADERING VALKHOFVERENIGING 13 NOVEMBER 2000 – KOLPINGHUIS NIJMEGEN

Door Maurice Vollebregt

1. Opening, mededelingen

De voorzitter opent de vergadering om 20:10 uur en heet allen welkom.

Aanwezig zijn: J.A. Lauret, W.G. van Loenen e.e., M.A.G.M. Schenkels, F. Heppel, A.D. Tuinhof, H. van Kerkhoff, H.J. Claessen, J. de Groot, A.F.C.M. Wolf, P.J.W. Houwen, F.B. Tromp, M.W. van Schaik, M.F. de Vreese, E.E.M. de Vreese, A.W. Botermans, A. Okkels, M. Laurant en het voltallige bestuur te weten E. Boshouwers (voorzitter), F. Geertsen (vice-voorzitter) H. Linssen (penningmeester) en M. Vollebregt (hoofdredacteur Valkhofnieuws en notulist). Afwezig met kennisgeving zijn: de heren Grandjean, Den Hertog, Leenders, Nooy, van Loon en jhr. Van Rijkevoorsel.

2. Notulen ledenvergadering 10 mei 2000 (zie Valkhofnieuws nr. 2)

De notulen worden door de vergadering inhoudelijk akkoord bevonden. De heer Houwen constateert dat de opkomst vanavond aan de lage kant is, waarschijnlijk veroorzaakt door de filmvoorstelling van "Nijmegen Blijft in Beeld" die op deze avond in De Vereeniging te zien is. Hij vraagt het bestuur om in overleg te gaan met andere historische verenigingen en aanverwante gezelschappen om activiteiten zoals ledenvergaderingen, lezingen en voorstellingen beter op elkaar af te stemmen. Gedacht wordt o.a. aan Numaga, Nijmegen Blijft in Beeld, de Valkhofvereniging en de Genealogische Vereniging. De voorzitter geeft aan dat het probleem bekend is en dat de secretaris van de Genealogische vereniging ons gaat uitnodigen voor een afstemming van activiteiten voor het jaar 2001. De heer Tromp vraagt waarom in het verslag wel de afwezigen worden vermeld, en niet de aanwezigen op de vergadering. De voorzitter geeft aan dat dit niet gebruikelijk is, maar gezien de lage opkomst kunnen we de aanwezigen in dit verslag opnemen.

3. Décharche bestuur over 1999 (zie Valkhofnieuws nr. 2)

Aangezien op de ledenvergadering van 10 mei jl. geen secretarieel jaarverslag over 1999 aanwezig was, is er nog geen décharche verleend. Het secretarieel jaarverslag is zoals toegezegd alnog afgedrukt in Valkhofnieuws. De vergadering gaat akkoord met het verslag en verleent het bestuur décharche over het jaar 1999.

Hoewel de statuten ons niet verplichten tot het schriftelijk uitbrengen van een secretarieel jaarverslag, vinden zowel het bestuur als de vergadering het wenselijk dat dit in de toekomst wel blijft gebeuren.

De Kraayenhofkazerne, tot voor kort huisvesting voor ons archief (foto M. Vollebregt)

De heer Tromp vraagt naar aanleiding van het verslag hoe het met de archiefruimte gesteld is. De voorzitter vertelt dat we een goed alternatief hebben gevonden in het voormalige kantoor van Henk Budel aan de Aubadestraat. Maarten van Schaik vraagt wat de archiefruimte gaat kosten. De prijs ligt rond de fl. 175,- p/m en is daarmee zelfs goedkoper dan de huidige archiefruimte in de Limoskazerne.

Voor de verhuizing van onze archiefmaterialen, in de loop van december, kunnen we een aantal helpende handen gebruiken. Het bestuur vraagt aan de aanwezigen of er vrijwilligers zijn die mee willen helpen met de verhuizing. Vijf mensen geven zich spontaan op. De werkzaamheden zullen voornamelijk bestaan uit het gereed maken van de nieuwe ruimte (opstellen van kasten etc.), het inpakken van de archiefmaterialen op de Limoskazerne en het wegbrengen van de oude plastic stoelen uit de kapel naar de DAR-milieustraat.

4. Begroting 2001 en indicatieve begrotingen 2002 en 2003

De begroting voor het jaar 2001 (incl. indicatieve begrotingen 2002 en 2003) is reeds aan het begin van de vergadering uitgereikt aan de aanwezigen, en wordt nu toegelicht door de penningmeester.

Grote verschillen ten opzichte van de begroting 2000 zijn niet aanwezig. Een aantal posten, met name aan de uitgavenkant, worden licht bijgesteld naar aanleiding van opmerkingen uit de vergadering. De post 'onvoorzien' neemt hierdoor toe. Het bestuur geeft te kennen dat wordt nagestreefd om de uitgaven laag te houden, ondanks de toegenomen post 'onvoorzien'. De begroting wordt door de leden goedgekeurd.

Aan de inkomstzijde is de post 'contributies' verlaagd t.o.v. het jaar 2000. Oorzaak is gelegen in het relatief grote aantal overlijdensberichten dat we het afgelopen jaar hebben moeten ontvangen. We hebben er wel nieuwe leden bij gekregen, maar de daling heeft doorgezet.

Aangezien ons ledenbestand duidelijk vergrijsd heeft het bestuur een ledenwerfactie op touw gezet. De penningmeester geeft aan dat met Valkhofnieuws al meerdere keren een aanmeldingsformulier wordt meegezonden. E.e.a. is door hem en Maurice Vollebregt in gang gezet na overleg met de andere bestuursleden. Om het werven van nieuwe leden aantrekkelijker te maken, krijgt de 'aanbrenger' bij het werven van 2 nieuwe leden of meer een attentie cadeau in de vorm van het boek van Weve. Nieuwe acties volgen.

Mevrouw De Vreeze en de heer Houwen geven aan, dat het werven van leden een extra stimulans krijgt als met name het nieuwe lid een attentie krijgt. Bij Numaga werkt dit uitstekend! Het bestuur neemt het advies ter harte.

De indicatieve begroting voor de jaren 2002 en 2003 zijn nu opgesteld in euro's. Bij de komende jaarvergadering, als het bestuurlijke jaar 2000 behandeld wordt, zullen we de zojuist aangepaste begroting 2001 opnieuw presenteren in zowel guldens als euro's. Vanaf 2002 vanzelfsprekend alleen in euro's.

5. Bestuursverkiezing

In verband met het terugtreden van Maarten van Schaik als bestuurder eerder dit jaar, heeft het bestuur te kennen gegeven dat er behoefte aan uitbreiding is. Als nieuw bestuurslid wordt Jeroen de Groot voorgedragen. Jeroen de Groot stelt zich aan de vergadering voor. Hij is 52 jaar, geboren en getogen Nijmegenaar. Zijn familie woont al sinds 1600 onafgebroken in Nijmegen. Hij is werkzaam bij het architectenbureau Haskoning en mede hierdoor is ook zijn fascinatie voor de Valkhofburcht als bouwwerk ontstaan. Uiteindelijk is hij in contact gekomen met de Valkhofvereniging en bereid gevonden om zich kandidaat voor het bestuur te stellen.

Jeroen heeft zich de afgelopen maanden reeds bezig gehouden met de voorbereiding van een Internet-site voor de Valkhofvereniging. Deze zal naar verwachting rond 1 januari 2001 operationeel zijn. Naast het opzetten en beheren van de Internet-site wil Jeroen zich binnen het bestuur met name richten op het verder in orde maken van onze archiefruimte en het opzetten van een 3-dimensionaal computermodel van de burcht.

De voorzitter vraagt of de aanwezige leden kunnen instemmen met de benoeming van Jeroen tot bestuurslid. De vergadering gaat bij acclamatie akkoord.

6. Rondvraag

Per abuis is de rondvraag niet op de convocatie vermeld, maar deze is wel een vast onderdeel van iedere ledenvergadering. Mw. De Vreeze geeft aan dat in het kader van de ledenwerfactie ook eens gedacht moet worden aan een speciale actie voor gezinsleden of juniorleden. Ook dit wordt door het bestuur meegenomen.

Vraag uit de zaal: kan het bestuur op het colofon worden afgedrukt. Antwoord Maurice Vollebregt: dit gaat haast niet omdat er weinig ruimte meer over is. Bovendien worden de kaften een jaar vooruit gedrukt. We kunnen hier dus niet aan voldoen. Verder zijn er geen punten voor de rondvraag.

7. Lezing door drs. A. Wolf

De lezing die deze vergadering afsluit, wordt deze maal gehouden door drs. A. Wolf (hoofdredacteur Nijmeegs Katern) met als thema '100 jaar Canisius College in Nijmegen'. Met veel elan vertelt hij over het Canisiuscollege dat zowel als gebouw en als onderwijsinstituut in Nijmegen en wijde omgeving een begrip is geworden. De heer Wolf heeft zowel als leerling en docent het Canisius-college door en door leren kennen. Als historicus heeft hij zijn kennis over het College verder uit kunnen bouwen.

Aan het einde van negentiende en het begin van de twintigste eeuw werd door de paters Jezuïeten het idee opgevat om in Nijmegen een grote katholieke onderwijsinstelling met internaat te stichten, om op deze wijze bij te dragen aan

Ruïne van de Lappentoren, 's zomers getekend bij laag water (H.Hoogers 1784)

het opleiden van een nieuwe 'katholieke elite'. Dit streven moet gezien worden in een tijdbeeld waarin het katholiek réveil opgeld, deed na een periode van eeuwenlange achterstelling van de katholieken (tot ongeveer 1848). Men richtte zich met name op de zonen van succesvolle katholieke zakenlui. Een en ander viel ook redelijk samen met de stichting van de Katholieke Universiteit in Nijmegen, en de komst van vele kloosterordes naar onze stad.

De paters wisten een stuk grond te verwerven aan de Berg en Dalseweg / Museum Kamstraat en hier werd het college gebouwd. De stijl en de afmetingen zijn en blijven uitzonderlijk; het doet nog het meest denken aan het Amsterdamse Centraal Station of het Rijksmuseum. Het Canisius-college had niet alleen een onderwijs-functie, maar zoals gezegd ook een functie als internaat voor vele leerlingen. De Canisianen kwamen namelijk uit het hele land, met name uit het zuiden en zelfs ook uit Nederlands-Indië (tussen de 10% en 15% van de leerlingen). In de Tweede Wereldoorlog werd het gebouw door de Duitsers gevorderd waarbij men aanvankelijk de bedoeling had om het in te richten als Werkmacht-kazerne voor maximaal 4.000 soldaten! Dit is nooit op deze wijze doorgezet. Het gebouw heeft weliswaar lichte oorlogsschade gekend, maar gelukkig nooit voltreffers gekregen, hoewel het zeer dichtbij de gevechten rond het centrum gelegen was. Het kon vrij eenvoudig hersteld worden, waarbij vooraanstaande katholieken zorgden voor snelle levering van bouwmaterialen, voornamelijk afkomstig uit België (met name leien). Het College werd heropend, herstelde zich snel, maakte een bloei door en kon zich enige tientallen jaren op de oude voet handhaven. Omdat de Katholieke Universiteit door de oorlogshandelingen geen hoofdgebouw meer kende, werd aan gasten van buiten de stad bij rondleidingen regelmatig het verhaal verteld dat dit het Universitaire hoofdgebouw met o.a. de zetel van het College van Bestuur! Natuurlijk ging dit verhaal erin als zoete koek.

Vanaf de jaren zeventig zette langzaam maar zeker de teloorgang in, van het College als 'vanzelfsprekend instituut'. De verzuiling van Nederland nam gestaag af, en overal in het land verrezen grote(re) scholengemeenschappen waardoor de toestroom van met name 'externen' drastisch naar beneden duikelt. In de tussentijd liet het bestuur een aantal 'parade-paardjes' voortbestaan, zoals het compleet zelf onderhouden van grote sportterreinen en het handhaven van een eigen bibliotheek. Uiteindelijk zag men zich genoodzaakt om te fuseren met Mater Dei, feitelijk de meisjesvariant van het College.

Het gebouw kwam leeg te staan en eind jaren tachtig dreigde zelfs serieus de sloop van het College! Een en ander is tegengehouden, onder andere door acties van onze voormalige voorzitter Jack Nooy. Weliswaar zijn een behoorlijk aantal bouwwerken aan de achterzijde van het collegecomplex afgebroken, maar het karakteristieke hoofdgebouw met de imposante voorgevel aan de Berg en Dalseweg is geheel intact gebleven en opgeknapt. Het gebouw werd vervolgens tot gemeentelijk monument verklaard.

Het ingenieursbureau Haskoning vond een voorlopig onderkomen in het gebouw, waardoor het een nieuwe bestemming kreeg. Immers: hoe goed ook onderhouden: leegstand bij dergelijke gebouwen blijkt op termijn funest. Nadat

Haskoning een definitief onderkomen vond in het voormalige Estel-gebouw werd in het college oner meer een aantal regionale instellingen voor avond- en volwassenonderwijs gehuisvest. Met deze maatregelen is dit majestueuze bouwwerk veiliggesteld en heeft het een bestemming gekregen die de oorspronkelijke benadert !

8. Sluiting

De vergadering wordt na de lezing van drs. A. Wolf om 22.15 afgesloten. Iedereen die dit wil, kan een extra aanmeldingsformulier meenemen om een extra lid te werven en daarmee in aanmerking te komen voor een exemplaar van het boek van Weve. De voorzitter wenst iedereen wel thuis.

De voorzitter wenst iedereen wel thuis.

DIVERSE ONDERWERPEN ROND HET VALKHOF BELICHT

Door Fer Boshouwers, conservator

In het vorige nummer van Valkhofnieuws heeft u de inleiding van dominee Abma kunnen lezen, die hij bij de opening van de tentoonstelling rond het thema "Inkeer" heeft gehouden. Het feit dat de opening van deze tentoonstelling heeft plaatsgevonden door mr. Ed d'Hondt, burgemeester van Nijmegen, is ten onrechte niet gememoreerd. Omdat het een van zijn laatste officiële handelingen was en nog wel op de oudste plaats van Nijmegen, wilden wij graag van de gelegenheid gebruik maken om afscheid van hem te nemen.

In de periode van de plannen tot herbouw van de burcht heeft hij zich positief opgesteld tegenover het verenigingsinitiatief, maar kon ook niet voorkomen dat het door allerhande ongrijpbare invloeden niet werd wat wij ervan verwachtten. Een passend cadeau leek ons de catalogus behorende bij het thema "Inkeer". Daarin werden in woorden en beelden alle vijfendertig andere plaatsen in ons land waar de tentoonstelling eveneens werd gehouden. De burgemeester hield ter opening een toespraak, die niet alleen getuigde van zijn zeer brede belangstelling, maar evenzeer van diepgang en affiniteit met het thema. Het bestuur dankt hem langs deze weg nogmaals, dat hij vlak voor zijn afscheid per 1 oktober de tentoonstelling heeft willen openen. Langs deze weg bedanken wij ook Frans van Berkel, die met enkele bestuursleden het drankje ter gelegenheid van de opening heeft verzorgd.

Nieuwe archiefruimte

Per 1 december van 2000 beschikt de vereniging over een nieuwe archiefruimte. De ruimte op het Limosterrein in de Kraayenhofkazerne was reeds meerdere malen opgezegd, maar toch weer aangehouden door de gemeente. Mede vanwege onduidelijkheid over de toekomstplannen, zowel qua termijn als qua inhoud, wilden wij gebruik maken van de unieke gelegenheid om elders passende ruimte te huren. De huismeestersruimte in een flat aan de Aubadestraat (hoek O.C. Huismanstraat) was beschikbaar. Na goed overleg met een vertegenwoordiger van woonvereniging Talis hebben wij op prettige condities deze ruimte kunnen verwerven en op een zaterdag in december betrokken. Voordelen zijn dat het een goed bereikbaar punt is, en er sprake is van meerdere kleine ruimten, zodat niet alles bij elkaar hoeft te worden opgeborgen. Dat wil zeggen dat ruimte voor tentoonstellingsmateriaal, de boekenvoorraad en een kleine vergaderruimte van elkaar gescheiden zijn.

Na een eerste concentratie van het materiaal op één plek in 1995 in de Molkenboerstraat, en vervolgens in de Limoskazerne aan de Gelderselaan in 1997, hopen we dat deze verhuizing voor langere duur zal zijn. Met vereende krachten heeft het bestuur gewit, getimmerd en verhuisd. Daarbij heeft ook ons lid

Frans Tromp zijn beste beentje voorgezet. Allen hartelijk dank voor de getoonde inzet !

Samenwerking Valkhofstichting met Museum Het Valkhof

Bij de onderhandelingen over het gebruik van de naam "Valkhof" met het museumbestuur werd overeengekomen om elkaar positief te benaderen inzake publiciteit etc. Een voorstel om gezamenlijk te komen tot een schoolproject over "Het Valkhof" voor de jeugd is reeds in volle gang. Ondergetekende heeft teksten aangeleverd over het Valkhof en haar geschiedenis, die gebruikt gaan worden in het project. Daarbij is als basis gebruikt hetgeen in de kapel op de panelen tegen de achterzijde van de zuilen is aangebracht. Deze zijn in 1996 ook door ondergetekende samengesteld.

Het overleg met vertegenwoordigers van de afdeling educatie van met museum verloopt naar wederzijdse tevredenheid. In de vormgeving zal duidelijk tot uitdrukking worden gebracht dat het een samenwerkingsproject van de Valkhofstichting is met Museum Het Valkhof.

Na het gereedkomen van het materiaal wordt u via Valkhofnieuws geïnformeerd.

Valkhofvereniging heeft een website: WWW.VALKHOF.NL

Per 1 december is er eindelijk invulling gegeven aan de reeds enkele jaren geleden gereserveerde domeinnaam WWW.VALKHOF.NL. Al eerder werden er aanstellen gemaakt om er daadwerkelijk mee te starten. Het was echter lange tijd niet helder of het hele internetgebeuren wel zo'n ingang zou vinden. Nu het toch meer blijkt te zijn dan een hype, willen we als Valkhofvereniging volop meedoen. Samenspraak tussen bestuurslid Jeroen de Groot, zijn zoon Karel en ondergetekende heeft geleid tot de eerste resultaten.

Kijkt u eens naar onze en ook uw pagina's, en laat eens horen wat u ervan vindt. Suggesties voor verandering c.q. uitbreiding kunt u aan onze postbus doorgeven via de enveloppe (e-mail) op de website. We zijn zeer benieuwd !

Wederom vernieling aan de panelen in het Valkhofpark

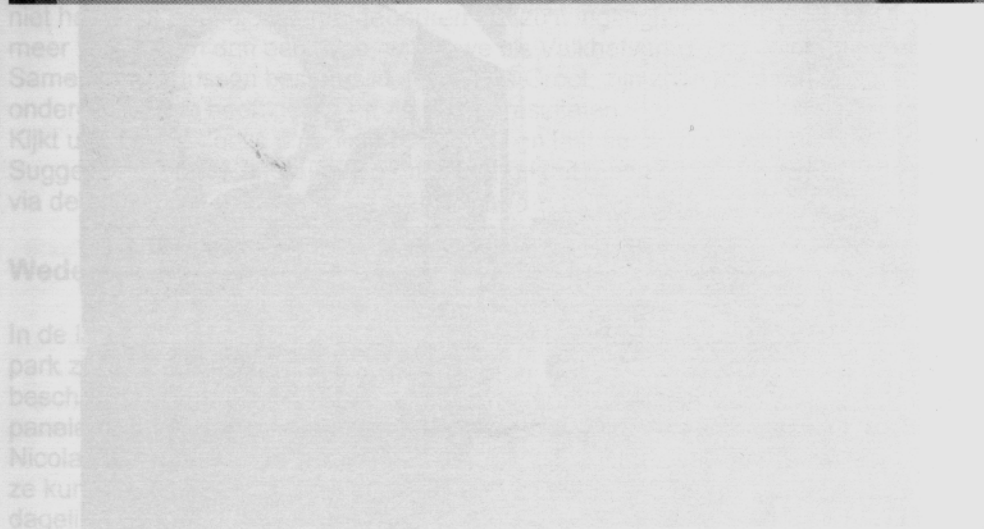
In de late herfstdagen hebben enige onverlaten 3 panelen over de burcht in het park zwaar beschadigd. Reeds veel eerder was het paneel aan de Noordoostzijde beschadigd en de tekst door derden meegenomen. Nu zijn ook de drie resterende panelen (bij entree aan de Lindenbergzijde, bij het bruggetje en bij de St. Nicolaaskapel) ondergespoten met een teerachtige stof. Het is nog niet helder of ze kunnen worden hersteld. Het feit dat alles in de openbare ruimte staat, en dagelijks op stille uren onbeheerd in een uithoek ligt, geeft aanleiding tot crimineel gedrag. Dat blijkt wel.

Eerder (juli) was ook de St. Nicolaaskapel slachtoffer van vandalen. Bewust zijn onder de ramen de hoeken van diverse stenen vensterbanken stukgeslagen.

Burgemeester van Nijmegen mr. E.M. d'Hondt opent de tentoonstelling "Inkeer"

Voorlopig ingerichte archiefruimte aan de Aubadestraat (foto: Jeroen de Groot)

Na melding bij de gemeente en dagblad "De Gelderlander" werd ons inziens wel een zeer misleidende foto bij het betreffende artikel geplaatst...

De foto toonde de allerkleinste beschadiging, waardoor onze klacht alleszins aan appèlwaarde inboette. Hopelijk maakt dit bericht toch mensen waakzaam ten opzichte van verkeerde parkbezoekers.

Toneelvoorstelling door Wim Princen

In de St. Nicolaaskapel worden diverse activiteiten ontplooid. Er wordt in de kapel gemusiceerd, getrouwd, herdacht, maar ook toneel opgevoerd.

Wim Princen, in Nijmegen zeer bekend van grote en kleine produkties, met name in samenwerking met de Speelgroep "Phoenix" gaf wederom acte de présence.

Al vaker heeft hij bezoekers van park en kapel verrast met woord en gebaar. Op zondag 17 december heeft hij in de St. Nicolaaskapel met de genoemde speelgroep en mensen van de Boskapel (Graafseweg) een uitvoering verzorgd rond het Kerstfeest onder de naam "Kerststemmen". Naast beschouwende teksten werd ook een drietal verhalen verteld van James Thurber, Ernst Wiechert en T. S. Elliot.

De musikale illustraties waren van een Australische groep onder leiding van Simon Lewis. Het initiatief werd door velen gewaardeerd.

Valkhof Vereniging Microsoft Internet Explorer

Bestand Beveiligen Beeld Favorieten Extra Help

Vorige Zoeken Favorieten Geschiedenis

Adres www.valkhof.nl Ga naar koppelingen

VALKHOF
VERENIGING

VALKHOF VERENIGING

www.valkhof.nl

**Het Valkhof te Nijmegen.
Het Valkhofgebied afgebakend.**

DEX

- Actueel
- Geschieden van locatie
- Stadsen
- Linc
- Valkhof in het Nieuw
- Mail Me
- Sponsors
- Website Statistieken

Index:

- [De strategische waarde van de plek](#)
- [Het ontstaan van de bergmederzetting.](#)
- [De Merovingers en hun macht.](#)
- [De Karolingers in Nijmegen.](#)
- [Het ontstaan van de St. Nicolaaskapel.](#)
- [De Ottoonse keizers.](#)
- [De burch van Keizer Frederik Barbarossa.](#)
- [De Barbarossaruine of St. Maartenskapel.](#)
- [Karel V en Alva op het Valkhof.](#)
- [Stadhouder Prins Willem V op het Valkhof.](#)
- [De afbraak van de Burch in 1796 en 1797.](#)
- [De Valkhofvereniging opgericht in 1978.](#)

Een kijkje op onze eigen website www.valkhof.nl. Deze pagina wordt door de browser Internet Explorer van Microsoft ondersteund. Met de browser van Netscape is het helaas niet mogelijk om alle effecten op deze pagina weer te geven.

'HISTORISEREND BOUWEN' BREEKT DOOR IN NEDERLAND!

Door Maurice Vollebregt

Historiserend bouwen, ook wel neo-classisme genoemd, krijgt langzaam maar zeker vaste voet op Nederlandse bodem. Hedendaagse architecten ontwerpen gebouwen en zelfs hele wijken die op het eerste gezicht 'oud' lijken te zijn. Een positieve ontwikkeling, zo vindt het bestuur van de Valkhofvereniging. Ook in Nijmegen, weliswaar buiten de singels, doet het verschijnsel haar intrede. Toch is de terugkeer naar het traditionalisme voor vele architecten taboe. Maar waarom eigenlijk? Het resultaat maar ook de kwaliteit zijn ronduit verrassend.

Inmiddels heeft dit fenomeen een zodanig succes, dat niet meer van een trend gesproken kan worden, maar van een echte stroming. Een sprekend voorbeeld van historiserend bouwen vinden we terug in de Helmondse nieuwbouwwijk Brandevoort. Een deel van deze wijk dat inmiddels is opgeleverd, bestaat uit een u-vormig blok, dat door vier architecten is ontworpen. Aan de buitenzijde zien we aaneengeschakelde losse huizen, steeds met een eigen gevel en een ander dak. Ook al is dit blok als één project gebouwd, het ziet eruit alsof het een groeiproces van jaren is geweest. Dit geldt ook voor de rest van de wijk waar vrijstaande en halfvrijstaande huizen gebouwd zijn.

Dichter bij Nijmegen, in Beuningen is de sfeer van de jaren '30 teruggekeerd in een deel van de nieuwbouwwijk Beuningse Plas. Twee appartementengebouwen met gevels die gebaseerd zijn op de Griekse oudheid vormen de entree van deze wijk. Iets dieper in de wijk komt de vooroorlogse sfeer echt terug met aangepast straatmeubilair,

kromme straten, grote overstekken en brede dakgoten. Ieder huis is net iets anders, door het gebruik van details als erkers, dakkapellen en schoorstenen.

Wat met name opvalt, is dat het bouwen in deze architectuur een natuurlijke uitstraling krijgt als dit in grotere aantallen plaatsvindt. Of wordt ingepast in een reeds bestaande historische omgeving. Dit is gebeurd in Amsterdam, waar aan de Weteringschans op de plaats van de gesloopte Alhambra-bioscoop een appartementencomplex is verrezen, dat heel nadrukkelijk aansluiting zoekt bij de bestaande negentiende eeuwse bebouwing.

Het complex werd ontworpen door de architect Richard Groenendaal, een dertiger die helemaal in deze tijd staat. In een interview vertelt hij: *"Bij mij is de omgeving altijd het uitgangspunt. Daarom heeft dit gebouw veel 19de-eeuwse elementen. De opbouw is in drie delen, met een natuurstenen basement, een bakstenen middenstuk en een zinken dank. Het geeft mensen een gevoel van*

De nieuwbouwwijk Brandevoort in Helmond (foto W. Ruigrok - Volkskrant)

herkenning omdat dit niet detoneert. De boogvensters, de kroonlijst, de hekjes voor de ramen. Dit zijn herkenbare elementen van honderd jaar geleden, maar ik geef ze een nieuwe betekenis."

Hij geeft aan dat hij dit gebouw persé niet heeft willen bouwen als een letterlijke kopie van een negentiende eeuws gebouw. "Klakkeloos vertalen heeft geen zin. Je moet de geest van die tijd vertalen in je werk. Neem het torentje op de hoek, een duidelijk herkenningspunt. De weg maakt daar een knik, het werkt als een scharnier. Je bouwt niet voor een paar collega's maar voor de stad! Mensen begrijpen dit, en krijgen er een goed gevoel bij."

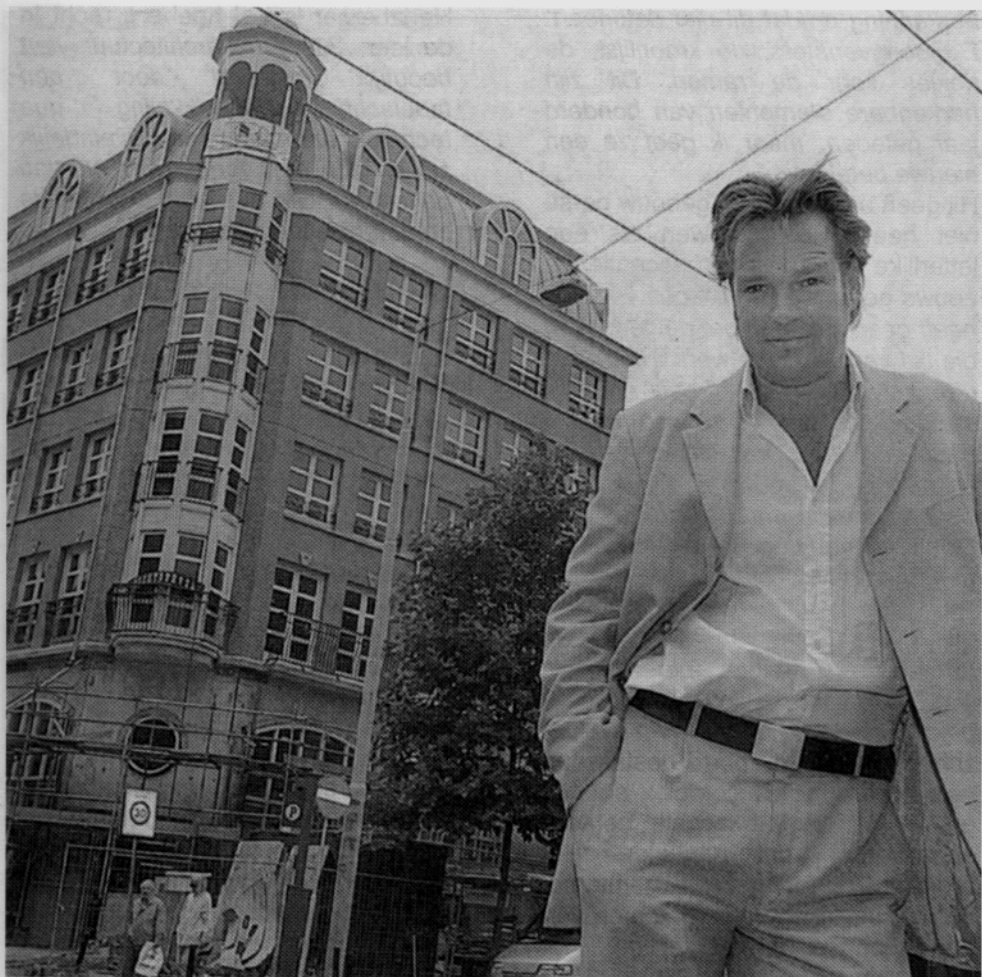
Ook in Nijmegen wordt een opmerkelijk project gerealiseerd. Aan de Canisiussingel is op de plaats van een verdwenen schoolcomplex de bouw gestart van een appartementencomplex dat het gat in de begin-twintigste eeuwse straatwand moet aanhelen. Het project, Praefectusstaete genaamd, bestaat uit 16 appartementen en een ondergrondse parkeergarage. Het wordt na de zomer van 2001 opgeleverd.

Toch is de reactie van grote delen binnen de Nederlandse architectuurwereld nog altijd kritisch en zelfs honend te noemen. Het heeft te maken met de overtuiging, dat architectuur steeds maar weer nieuwe oplossingen moeten verzinnen. Tegenstanders van traditioneel bouwen doen het verschijnsel keer op keer af als onecht. Architect Herman

Hertzberger is wel heel erg recht in de leer. "Moderne architectuur viert hoogtij, gesteund door een fabelachtige ontwikkeling qua techniek en materialen. Uiteindelijk zal er toch een vormgeving worden gevonden die past bij de huidige communicatiemaatschappij."

Hij gaat daarmee compleet voorbij aan het meest sterke punt van het traditionalisme. Want dat is juist gelegen in het feit, dat mensen in deze jachtige wereld op zoek zijn naar vast ankerpunten, die rust en herkenbaarheid uitstralen en vooral niet te snel moeten veranderen.

Vervolgens kunnen we ook constateren dat achter een gevel met een high-tech uitstraling dezelfde doodnormale constructie schuilgaat als achter de gevel van ons eigen Praefectusstaete! We kunnen ons afvragen, wat nu eigenlijk eigentijdse architectuur is. In onze buurlanden wordt het traditionele bouwen in principe al lang niet meer gezien als een 'hang naar het verleden'. Het bouwen in klassieke vormen wordt door vele Europese architecten beschouwd als een verschijnsel dat juist van alle tijden is. De moderne techniek is hierin een hulpmiddel, dat ons van dienst kan zijn voor constructieve doeleinden en materiaalgebruik. Deze architecten zien juist het naoorlogse modernisme als een periode van dwaling. Zodoende keerde overal in Europa het traditionalisme terug als 'geoorloofde stroming'. Behalve in ons eigen Nederland, dat vijftien jaar langer in de ban bleef van het modernisme.

een verschnijfel dat juist van alle tijden is. De moderne techniek is hierin een hulpmiddel, dat ons van dienst kan zijn voor constructieve doeleinden en materiaalgebruik. Deze architecten zien juist het naoorlogse modernisme als een periode van dwaling. Zodoende keerde overal in Europa het traditionalisme terug als 'gechoorde strooming'. Behave in ons eigen

ijdele is de reactie van grote delen binnen de Nederlandse architectuurwereld nog altijd kritisch en zelfs normatief. Het heeft te maken met de overtuiging dat architectuur steeds maar weer nieuwe oplossingen moeten vinden. Tegenstanders van traditioneel bouwen doen het

Het Alhambra-complex met architect Richard Groenendaal (foto R. Mouw - Telegraaf)

Klassiek bouwen was kennelijk niet 'salonfähig'...!

Twee Europese architecten die in Nederland het traditionele bouwen met succes hebben toegepast, zijn de Spanjaard Ricardo Bofill en de Belg Charles Vandenhove. De laatstgenoemde bouwde onder meer de prominente kantoorstoren van F. van Lanschot Bankiers in 's Hertogenbosch aan de achterzijde van het Centraal Station. Het kantoor is voornamelijk opgetrokken in rode baksteen met klassieke raampartijen. Het geheel is afgerond met grote boogvensters, onder een rond koperen dak met brede goten en afgesloten met een karakteristiek torentje.

En het gaat nog verder: in Almere wordt op de jonge kleibodem van de Flevopolder een compleet 'nieuw' kasteel opgetrokken, waarbij historische bouwmaterialen gebruikt worden. Tien jaar geleden was dit nog ondenkbaar. Initiatiefnemer van dit opmerkelijke project is ondernemer Tijs Blom. Zijn Kasteel Almere, dat in 2002 af moet zijn, is een grotere kopie van de Belgische burcht Jemeppe in de Ardennen. Dit

bouwwerk is reeds eigendom van Blom en volledig gerestaureerd.

Het nieuwe kasteel in Almere gaat onder meer dienst doen als hotel en congreslocatie. Het is nu al voor vele maanden volgeboekt. Kennelijk voorziet het in een behoefte. De gemetselde kasteelbrug is al voltooid en ziet er heel vanzelfsprekend uit. Ook de fundering van het kasteel, op deze plaats uiteraard ondersteund door moderne heipalen, wordt langzaam maar zeker zichtbaar in het polderlandschap.

Almere moet nog een klein jaartje wachten; elders in Nederland kan al volop genoten worden van het nieuwe traditionalisme. Inderdaad: zelfs in Nijmegen!

Uw redacteur, positief gestemd als altijd, durft zelfs te voorspellen dat deze stroming ook *binnen* de singels toegepast gaat worden. Het is de enige wijze waarop het van origine historische stadscentrum extra sfeer kan terugkrijgen...!

Geraadpleegde bronnen: De Volkskrant 7/9/2000 en De Telegraaf 15/8/2000

Aankondiging bouw "Praefectusstaete" aan de Groesbeekseweg (foto M.Vollebregt)

BOUW OMSTREDEN KIOSK OP KELFKENSBOSS GAAT DOOR

Door Maurice Vollebregt

Na een jarenlange gemeentelijke (!) strijd verrijst alsnog een omstreden kiosk op het Kelfkensbos. De werkzaamheden zijn op dit moment in volle gang, en zullen naar verwachting begin maart voltooid zijn. Na de oplevering van de parkeergarage in 1998 en het nieuwe museum in 1999 werd het plein grondig gereconstrueerd en opnieuw bestraat. Gemeente Nijmegen heeft er nooit een geheim van gemaakt dat zij een kiosk op het plein als storend element beschouwde.

Zelfs oud-burgemeester D'Hondt heeft zich al eens laten ontvallen dat de kiosk "nu niet bepaald de grootste verfraaiing van het plein is". Echter omdat de eigenaar van de nieuwe kiosk, de heer G. Urgulu, tot 1996 een kiosk op het Kelfkensbos had, verwierf hij het recht om terug te keren. De oude kiosk bevond zich op de kop van het plein, tegenover de Hertogstraat. Uiteindelijk heeft de gemeente haar strijd opgegeven.

Wel is er vanwege de bijzondere plaats een speciale studie gemaakt, ook bekend als beeldkwaliteitsplan. Hierin heeft de gemeente nog eens nagedacht over de plaats waar het gebouwtje nu precies moest komen. Meerdere lokaties, onder andere midden op het plein maar ook pal voor Museum Het Valkhof zijn onderzocht. Uiteindelijk is er toch gekozen om het gebouw zo dicht mogelijk tegen de pleinrand te plaatsen. Het verrijst nu naast de roltrappen die de ingang van de garage vormen, recht voor de twee zogenaamde 'lipsticks'. Deze laatste dienen eigenlijk als luchtschachten voor de parkeergarage en danken hun naam aan een ludieke actie van een galeriehouder, die de stalen

pijpen in 1999 met roze plakfolie omhulde. Een deel van de rijstrook van de Voerweg is tijdelijk afgesloten geweest om de funderingswerken voor de kiosk te kunnen uitvoeren.

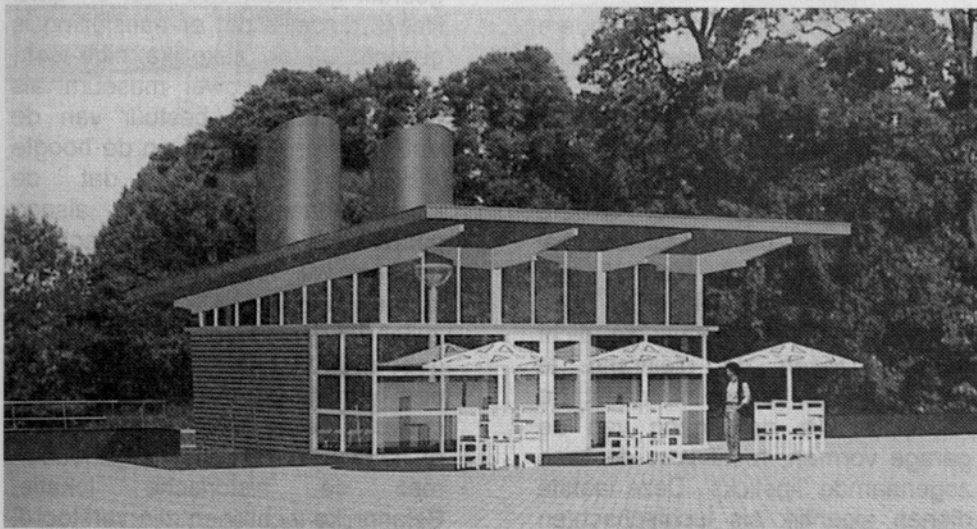
Door de gemeentelijke eisen uit het beeldkwaliteitsplan is het gebouwtje volgens de Nijmeegse architect Koos van Lith "absoluut geen standaardkiosk geworden". In zijn ontwerp (zie foto) is voornamelijk gebruik gemaakt van hout en glas. Het is duidelijk dat er aansluiting is gezocht bij de zakelijke high-tech-uitstraling van zowel museum als plein. Omdat het bestuur van de Valkhofvereniging niet op de hoogte was van het feit, dat de kioskeigenaar na 5 jaar alsnog gebruik zou maken van zijn rechten, hebben wij niet op de plannen kunnen anticiperen. Om die reden zullen wij accepteren dat het gebouwtje hier verrijst. Het is echter een gemiste kans dat bij zowel het ontwerp als bij de lokatiekeuze niet of nauwelijks rekening is gehouden met de historische lokatie. Belangrijke zichtlijnen zijn verstoord, onder meer op de negentiende eeuwse brug over de Voerweg. Dit geldt ook voor het tot nu toe

onbelemmerde zicht vanaf het Kelkensbos op het Valkhofterrein met de Barbarossa-ruïne die vanaf deze zijde zichtbaar is. Omdat de kiosk zo pal aan de rand van het plein wordt gesitueerd, lijkt deze meer bij het Valkhof als bij het Kelfkensbos te horen.

Wellicht was het daarom beter geweest om bewust te kiezen voor een klassiek ogend ontwerp, om daarmee harmonie met de omgeving te creëren. Dit had naar de mening van uw redacteur al bereikt kunnen worden door te kiezen voor een zogeten stolpkap, dit is een dakconstructie met vier schuine zijden, eventueel met pannen

gedekt. Het gebruik van moderne bouwmaterialen, met name voor de onderbouw, was hierin niet storend geweest. Op die wijze had een elegante handreiking kunnen ontstaan tussen historie en de 21ste eeuw ...

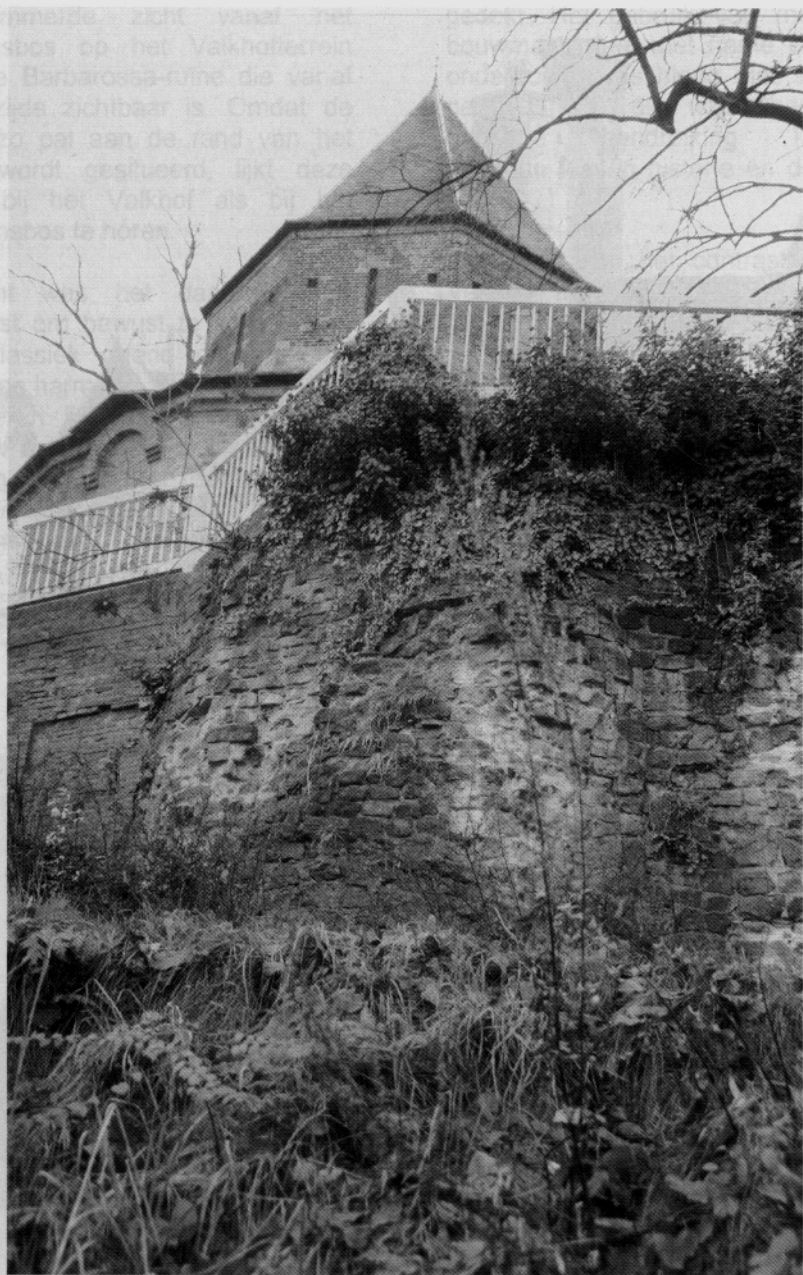
Overigens zou het contrast tussen Valkhof en Kelfkensbos voor een belangrijk deel weggenomen kunnen worden door de aanplant van 15 à 20 (half)volwassen bomen, mogelijke plaatsen kunnen zijn aan weerszijden van de nieuwe kiosk of evenwijdig aan de voorgevel van het museum!

Animatie kiosk door architectenbureau Van Lith (bron: Gelderlander – december 2000)

Belvédère en Hunnerpoort, buitenzijde circa 1665 (pentekening Lambert Doomer)

Fundament noord-oostelijke hoektoren van de ringmuur (foto: M.Vollebregt)